

Česko – USA: Obchodní relace a dopady případných restriktivních opatření ze strany USA

Deloitte

Leden 2020

Obsah

Obsah	1
Shrnutí	2
Česko – USA: Základní obchodní relace	3
Česko – USA: Technologické služby	5
Ilustrace dopadů případných restriktivních opatření ze strany USA	7
Použité zdroje	9

Shrnutí

V posledních desetiletích hrál zahraniční obchod zásadní roli pro rozvoj mnoha zemí včetně střeoevropských ekonomik, které se po své transformaci a vstupu do EU znovu integrovaly do sítě globálního mezinárodního obchodu. Tato integrace se stále prohlubuje a mění se také kvalitativně. České firmy se stále více začleňují do komplexních hodnotových řetězců.

Změny v geopolitické situaci a přístupu některých zemí k mezinárodnímu obchodu začínají měnit relace v mezinárodním obchodě. Je otázkou, zda je motivací k zásahům do fungování mezinárodního obchodu snaha o napravení nespravedlivě nastavených podmínek, systém cel a netarifních bariér mezi jednotlivými zeměmi či spolky zemí je skutečně spletitý a komplikovaný, nebo pokus o zmírnění bilaterálních obchodních nerovnováh. V druhém případě by to byla neefektivní cesta, jak na to upozorňuje Mezinárodní měnový fond.¹

Rostoucím tenzím v mezinárodním obchodě neuniklo ani Česko. Od června 2018 platí cla, která uvalily USA na dovoz oceli a hliníku z EU, tedy i z Česka. Ze strany americké administrativy několikrát zazněla možnost zavedení cel na dovoz automobilů z EU. Oběma oblastem, cílům na ocel a hliník a možnosti cel na automobily, se věnovala studie, kterou jsme publikovali v roce 2018.²

Nyní se otevírá riziko rozšíření bariér ze strany USA vůči Česku. Motivací by mohla být snaha o odvetu za zavedení daně z digitálních služeb.

Efektivita digitální daně je otevřenou otázkou. Daň cílí na firmy, které mají natolik významnou tržní pozici, že mohou nové dodatečné daňové zatížení do značné míry přenést na lokální firemní klienty. To by zatížilo jejich hospodářské výsledky a snížilo bázi pro daň z příjmu právnických osob. Celkový příjem z nové daně by tak mohl být o něco nižší, než se předpokládá, a daňová zátěž by postihla i domácí firmy mimo technologický sektor.

Nicméně hlavní linií potenciálních negativních ekonomických konsekvencí by bylo případné zavedení cel ze strany USA na dovoz zboží z Česka. Zde by záleželo na rozsahu zboží, kterých by se cíl týkalo, a samozřejmě na výši cla samotného.

Pro zhodnocení významu tohoto rizika jsme se podívali na tři oblasti. První obsahuje přehled celkových obchodních relací mezi Českem a USA. Ve druhé části jsme se zaměřili na obchod s technologickými službami, kde USA představují významný trh pro české firmy. Ve třetí části jsme pro ilustraci kvantifikovali dopad potenciálního zavedení cel na vývoz zboží z Česka do USA.

Na první pohled se zdá být význam USA jako obchodního partnera Česka limitovaný. Na žebříčku vývozních destinací pro zboží českých firem jsou USA až na 12. příčce. Česká přidaná hodnota putuje do USA ve značné míře nepřímo obsažena ve vývozech zboží a služeb z jiných zemí. Pokud bychom sestavili žebříček vývozních destinací pro přidanou hodnotu vytvořenou v české ekonomice, obsadily by USA 2. příčku.

Jiná je situace v obchodu se službami. USA jsou třetím nejdůležitějším trhem pro české firmy poskytující služby do zahraničí. Česko dosahuje v obchodu s USA poměrně významného přebytku v oblasti služeb. Na významu nabývají služby s vysokou přidanou hodnotou. Významný je zejména vývoz ICT služeb, konkrétně software. USA patří 1. příčka v pořadí zemí podle tržeb z vývozu českého softwaru. V posledních letech navíc vývoz v této oblasti služeb výrazně roste. Pro ekonomiku, která se dosud spoléhá zejména na výrobu a vývoz zboží s nízkou přidanou hodnotou vytvořeného ve zpracovatelském průmyslu, představuje dynamický růst tržeb z vývozu software velmi slibný trend.

V ilustrativním příkladu dopadů potenciálních restrikcí pro vývoz zboží z Česka do USA jsme ukázali, že dopady by mohly být poměrně citelné. Pokud by byla nastavena cla tak, aby postihla čtvrtinu vývozu českého zboží do USA, dosáhl by celkový dopad na HDP 0,2 % HDP, negativní dopad na zaměstnanost by činil 13,2 tis. osob a finance vládního sektoru by to připravilo zhruba o 4,7 mld. Kč.

Daňová problematika je v případě nadnárodních firem poskytujících služby po celém světě značně komplikované téma, které se na mezinárodním poli prozatím nedaří řešit. Jednostranná opatření sice mohou být jistou náhradou komplexního mezinárodního řešení, nicméně ve světě narůstajícího protekcionismu a rostoucích obchodních bariér je nezbytné počítat se všemi alternativami vývoje.

¹ [Macroeconomic Consequences of Tariffs, IMF, 2019.](#)

² [Dopady nové vlny protekcionismu, Deloitte, 2018.](#)

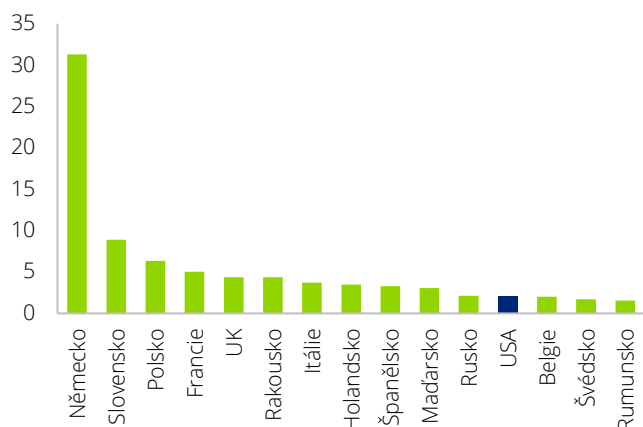
Česko – USA: Základní obchodní relace

USA je globálně největší ekonomikou a pro řadu zemí zdaleka největším obchodním partnerem. Avšak pro Česko tomu tak není, protože český vývoz míří především do dalších evropských zemí, zejména do Německa.

Z tohoto důvodu je USA až dvanáctým nejdůležitějším exportním trhem pro Česko. Hodnota vývozu zboží do USA odpovídá zhruba hodnotě vývozu zboží do Ruska. V přeshraniční statistice Česko vyvezlo do USA v roce 2018 zboží v hodnotě 91 mld. Kč a dovezlo zboží za 101 mld. Kč.

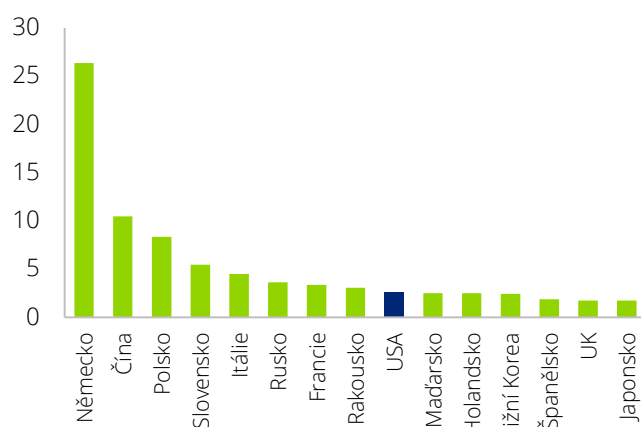
Zároveň jsou však USA druhým nejvýznamnějším konečným spotřebitelem české přidané hodnoty, hne po Německu. V roce 2015 směřovalo do USA 7 % vyvezené české přidané hodnoty.

Obr. 1.1 Struktura vývozu zboží z ČR: podíly zemí v % (2018)

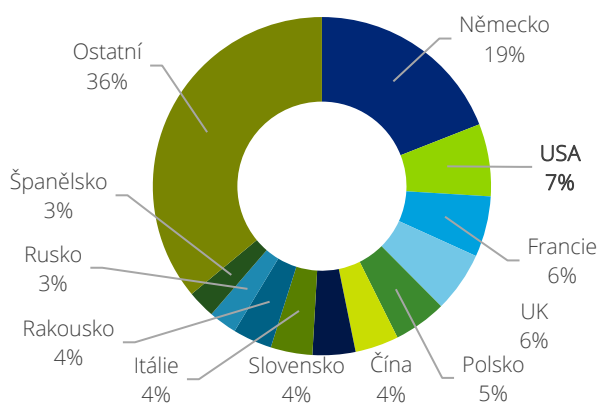
Zdroj: Český statistický úřad

Obr. 1.2 Struktura dovozu zboží do ČR: podíly zemí v % (2018)

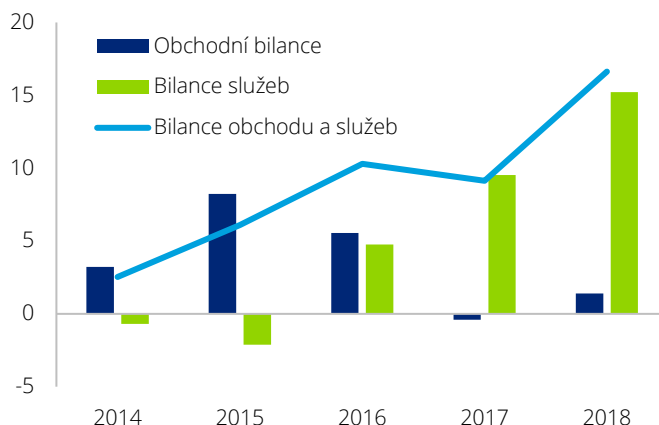
Zdroj: Český statistický úřad

Obr. 1.3 Koneční zahraniční spotřebitelé české přidané hodnoty

Zdroje: OECD, ČNB

Obr. 1.4 Bilance služeb a zboží mezi Českem a USA (mld. Kč) ³

Zdroj: ČNB

Vývoz a dovoz zboží

Podle základního komoditního členění, Česko do USA v roce 2018 nejvíce

vyváželo: stroje a dopravní prostředky (49 mld. Kč), tržní výrobky tříděné hlavně

podle materiálu (17 mld. Kč) a průmyslové spotřební zboží (14 mld. Kč).

³ Národní pojetí, platební bilance (ČNB). Hodnoty z grafu 1.4 pro obchodní bilanci se můžou lišit od hodnot z Českého statistického úřadu.

Detailnější členění ukazuje, že Česko vyváží do USA především stroje, elektrické přístroje, pneumatiky a duše, zařízení ke zpracování dat, čerpadla, zbraně a munice, příslušenství motorových vozidel, optické přístroje a další.

Ze strojů se jednalo konkrétně o díly proudových motorů a plynové turbíny. Z elektrických přístrojů se vyvezlo nejvíce zařízení k zážehu motoru, kondenzátorů, jističů, relé, spínačů, zástrček a podobně. Z pneumatik se vyvážely nejvíce pneumatiky pro osobní vozy. Ze zbraní a munice byl v USA největší zájem o civilní zbraně a obrněná vozidla.

Podle základního členění Česko z USA nejvíce dováží: stroje a dopravní prostředky (56 mld. Kč), chemikálie a příbuzné výrobky (16 mld. Kč) a průmyslové spotřební zboží (14 mld. Kč)

Podle podrobnějšího členění, Česko z USA dováží zejména letouny a letadla s mechanickým pohonem a díly. Dále plynové turbíny a díly, léčiva, zařízení ke zpracování dat jako jsou paměťové karty a motorová vozidla k dopravě osob.

Vývoz a dovoz služeb

USA je třetím největším příjemcem českého vývozu služeb (po Německu a Slovensku). Vývoz služeb tvoří zhruba 38 % celkového vývozu do USA podle dat platební bilance. V roce 2018 se do USA vyvezlo z Česka 7 % celkového vývozu českých služeb, což představuje služby v hodnotě 46 mld. Kč.

Nejvíce se z Česka vyvážely telekomunikační, počítačové a informační služby (ICT služby). V roce 2018 se vyvezly ICT služby za 17 mld. Kč (37 % celkového českého vývozu služeb do USA).

Druhou nejdůležitější položkou byly příjmy z cestovních služeb, zejména pro potřeby neobchodního cestování (17 %, z toho cestování bez obchodního účelu 13 %). Profesní a manažerské poradenské služby tvořily 11 % vývozu.

Stále se zlepšující bilance služeb s USA je hlavním důvodem celkově pozitivní výkonové bilance běžného účtu. Například v roce 2018 byl přebytek výkonové bilance běžného účtu ve vztahu k USA 16,6 mld. Kč, z něhož přebytek bilance služeb představoval 15 mld. Kč. Přebytek bilance služeb je způsobený převážně vysokou hodnotou čistého exportu českých ICT služeb do USA. V roce 2018 dosáhl čistý export ICT služeb do USA 14,5 mld. Kč.

Česko – USA: Technologické služby

Definice technologických služeb

Pod technologické služby patří skupina několika činností: činnosti týkající se počítačových služeb a softwaru, architektonické, inženýrské a ostatní technické služby, výzkum a vývoj a licenční poplatky za právo užívat produkty průmyslového vlastnictví.

V rámci kategorie počítačových služeb a softwaru se jedná zejména o poradenství v oblasti počítačů, nákup a prodej standardního softwaru a nákup a prodej softwaru na zakázku. Kategorie zároveň zahrnuje licenční poplatky za právo šířit počítačový software a zpracování dat, hosting a ostatní služby v oblasti výpočetní techniky.

Architektonické, inženýrské a ostatní technické služby zahrnují inženýrské služby jako strojírenské projektování, návrhy projektů v oblasti elektrotechniky, chemické technologie a jiné. Současně do této kategorie patří geologické a jiné průzkumné služby, technické služby a analýzy, architektonické služby a jiné odborné, vědecké a technické služby.

Do služeb výzkumu a vývoje patří vývoj operačních systémů představujících technologický pokrok, komerční výzkum v oblasti elektroniky, biotechnologie a další.

Licenční poplatky za právo dočasně užívat produkty výzkumu a vývoje zahrnují poplatky za autorizované dočasné užívání patentů, užitných vzorů a ostatních výsledků výzkumu a vývoje.

Obchod s technologickými službami se světem

Podíl příjmů z vývozu českých technologických služeb na celkových příjmech z vývozu služeb z Česka představoval v roce 2018 15,5 % (113 mld. Kč). Tento podíl se od roku 2013 pohybuje mezi 15 % a 20 %. Podíl dovozu celkových technologických služeb do Česka se pohyboval v obdobném rozmezí (v roce 2018 dosáhly celkové výdaje za dovoz technologických služeb do Česka 84 mld. Kč).

Česko má kladnou bilanci obchodu s technologickými službami se světem

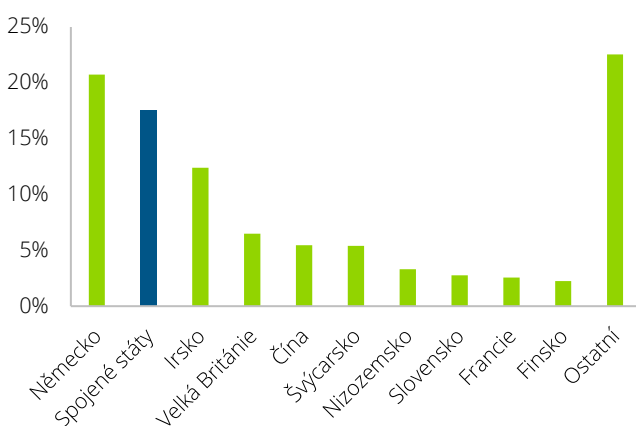
stabilně od roku 2011. Přebytek vývozu nad dovozem se každým rokem zvyšuje, i když v posledních letech již velmi mírným tempem.

Obchod s technologickými službami s USA

USA představují velmi významný trh pro české firmy poskytující technologické služby. V žebříčku zemí, kam směřuje vývoz těchto služeb z ČR, patří USA (s podílem 18 % na celkovém vývozu) 2. příčka (obr. 2.1).

V rámci obchodu s technologickými službami s USA je přebytek vývozu nad dovozem výrazný. Vývoj trendu vývozu a dovozu technologických služeb s USA definuje především vývoj obchodu se softwarem a IT poradenstvím. Čisté příjmy z obchodu s technologickými službami s USA dosáhly v roce 2018 16 mld. Kč a hranici 15 mld. Kč překonávají již od roku 2016.

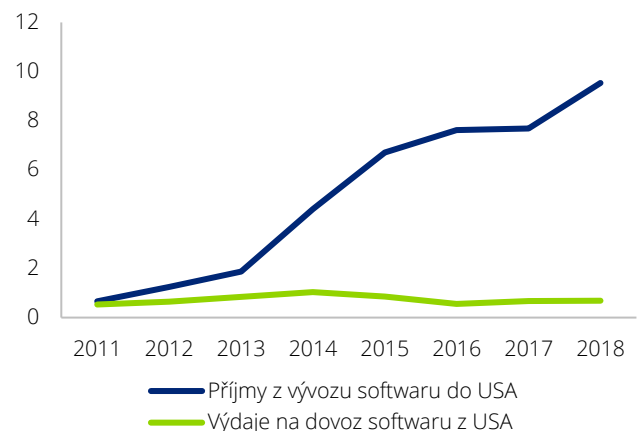
Obr. 2.1 Hlavní dovozci technologických služeb z Česka - podíly na celkovém dovozu českých technologických služeb

Zdroj: Český statistický úřad

Co se týče významu jednotlivých složek technologických služeb, je z hlediska příjmů z vývozu nejdůležitějším vývoz

Obr. 2.2 Obchod se softwarem s USA (mld. Kč)

Zdroj: Český statistický úřad

počítačových služeb a softwaru (81 % příjmů z vývozu technologických služeb do USA), dále následují výzkum a vývoj

(9 %) a prodej licencí (7 %). Architektonické a jiné inženýrské služby přinášejí jenom 3 % celkového příjmu z

vývozu technologických služeb do USA. Z hlediska dovozu je situace obdobná. Nejvíce plateb odchází z Česka do USA za dovoz počítačových služeb a softwaru (71 %), licence (14 %), architektonické a jiné inženýrské služby (10 %) a výzkum a vývoj (4 %).

Podle dat ČSÚ celkové příjmy z vývozu počítačových služeb a softwaru z Česka do USA představovaly v roce 2018 16 mld. Kč (čisté příjmy 13 mld. Kč). Z toho dosáhl obchod s USA se softwarem čistého příjmu 8,8 mld. Kč a obchod s poradenskými službami v rámci IT čistý příjem 4,3 mld. Kč.

USA patří 1. příčka v pořadí zemí podle tržeb z vývozu českého softwaru.

V posledních letech navíc vývoz těchto kategorií služeb výrazně roste, kdežto

dovoz stagnuje, což způsobilo zvýšení čistého příjmu ze 1,6 mld. Kč v roce 2011 až na výše uvedených 13 mld. Kč v roce 2018. Podíl vývozu počítačových služeb a softwaru do USA se přitom také zvyšuje. V roce 2005 představoval vývoz těchto služeb do USA 7,5 % celkového vývozu do světa. Nicméně v roce 2018 do USA směřovalo již 22 % všeho exportu počítačových služeb a softwaru z Česka. Při bližším pohledu zjistíme, že právě obchod se softwarem je definován rapidním růstem čistých příjmů, a to bez nejmenšího zaváhání (obr. 2.2).

V rámci obchodu s IT poradenskými službami rostou čisté příjmy Česka od roku 2014, a to po výrazném poklesu v roce 2013, kdy výdaje za dovezené služby převýšily příjmy.

Vývoz i dovoz architektonických, inženýrských a technických služeb z a do USA mírně vzrostl v r 2014, nicméně od roku 2017 klesl vývoz těchto služeb a od roku 2018 mají již obě položky klesající trend. V roce 2018 Česko vyvezlo do USA služby v hodnotě 556 mil. Kč a dovezlo služby v hodnotě 419 mil Kč.

Vývoz služeb výzkumu a vývoje začíná výrazněji převažovat nad dovozem od roku 2012. V roce 2018 dosáhlo Česko v této oblasti zahraničního obchodu se službami čistý příjem v rozsahu 1,6 mld. Kč.

Příjmy z licencí poskytnutých na právo užívat produkty průmyslového vlastnictví do zahraničí od roku 2012 stabilně převažují nad výdaji a v roce 2018 dosáhly přebytku 874 mil. Kč.

Ilustrace dopadů případných restriktivních opatření ze strany USA

Předpoklady

Pro ilustraci dopadů možných odvetných opatření na českou digitální daň ze strany USA jsme předpokládali pokles hodnoty českého vývozu do USA o 25 % v důsledku odvetných opatření. To by odpovídalo například uvalení 25procentního cla při jednotkové elasticitě poptávky v USA.

Jde pouze o ilustraci kvantitativních vztahů, neboť jsme nechtěli předjímat, jaké zboží by se mohlo objevit na seznamu USA. Vzhledem k poslední praxi lze očekávat, že případná cla by byla specificky a přesně zacílena a dopady by nejspíš byly vyšší, než v námi předjímaném jednoduchém scénáři.

Metoda a data

K odhadu dopadů byla použita metoda analýzy input-output tabulek, které zachycuje meziodvětvové vazby uvnitř ekonomiky i mezi zeměmi. Je tedy vhodná pro simulaci dopadů tenzí v zahraničním obchodě na jednotlivé země a odvětví. Deloitte tuto metodu využil pro odhad dopadů amerických cel na hliník a ocel a možného zavedení amerických cel na automobily⁴. Touto

metodou byly vypočteny rovněž dopady Brexitu⁵.

K výpočtu byly využity input-output tabulky z databáze World Input-Output Tables, které pokrývají 43 zemí a v každé z nich 56 odvětví ekonomiky. Touto metodou lze postihnout nejen přímé dopady poklesu hodnoty českých exportů do USA, ale také nepřímé dopady prostřednictvím vazeb ve výrobním řetězci napříč odvětvími i zeměmi.

Výsledky

Dopady uvažované odvety ze strany USA by byly pro českou ekonomiku podle výsledků naší analýzy citelné. Produkce české ekonomiky by celkově poklesla o 0,3 %. Přímo v důsledku námi uvažovaných odvetných opatření by se produkce snížila o 0,2 %, dalších 0,1 % by bylo ztraceno v odběratelsko – dodavatelském řetězci. Hrubá přidaná hodnota české ekonomiky by se snížila o 0,2 %. Zaměstnanost by klesla o 0,3 %, resp. 13,2 tis. osob.

Odvětvově by byl nejvíce postižen zpracovatelský průmysl, jelikož je nejvíce

exportně exponován. V rámci zpracovatelského průmyslu by byla zasažena odvětví výroba nábytku a ostatní zpracovatelský průmysl; výroba strojů a zařízení, výroba základních farmaceutických výrobků a farmaceutických přípravků, výroba elektrických zařízení. U těchto odvětví by tržby klesly o více než 1 %.

Pokles ekonomické aktivity v důsledku možných odvetných opatření by negativně zasáhl i veřejné finance – rozpočty centrální vlády, krajů, obcí a zdravotních pojišťoven. Negativní dopad odhadujeme na základě dostupných odhadů elasticit výběru jednotlivých typů daní na HDP (přidané hodnotě). Celkový negativní dopad na veřejné finance by podle našeho odhadu dosáhl téměř 4,7 mld. Kč v relaci k výběru daní z roku 2018. Centrální vláda by přišla o 3,8 mld. Kč, kraje o 230 mil. Kč a obce o 620 mil. Kč. Pro srovnání hodnocení dopadů regulace k digitální dani⁶ odhaduje příjem z daně ve výši 3,8 mld. Kč (odhadované rozmezí je od 1,2 mld. Kč do 5,4 mld. Kč).

Tab. 3.1 Dopad na veřejné finance (mil. Kč, 2018)

	celkem	centrální vláda	regiony	obce
Dopad na DPFO	925	611	83	232
Dopad na DPPO	732	494	65	173
Dopad na výběr sociálního pojištění	1 613	1 613	0	0
Dopad na nepřímé daně	1 393	1 095	82	217
Celkem	4 664	3 813	230	621

Zdroj: Deloitte

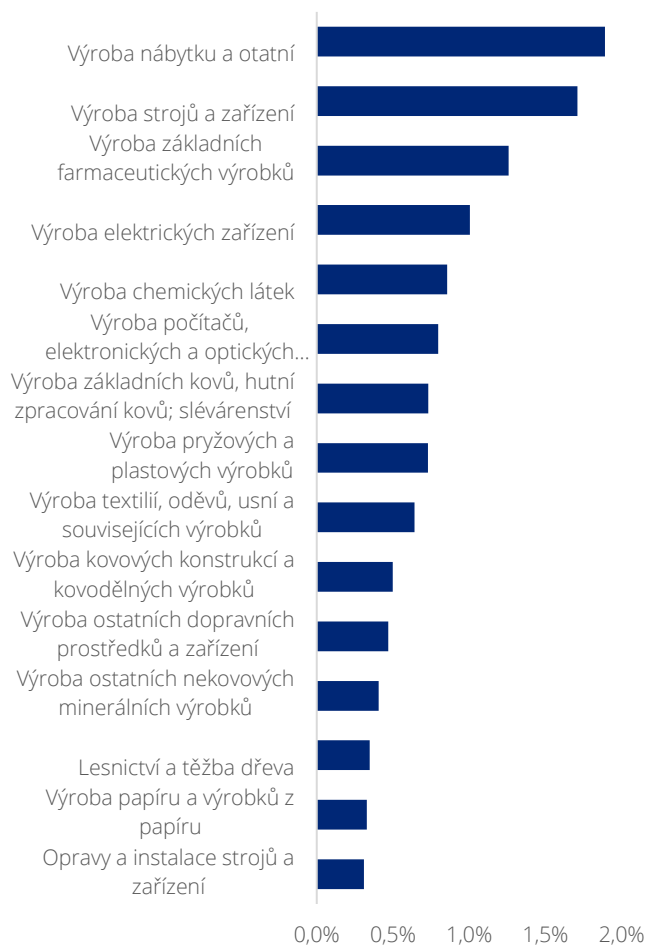
⁴ [Dopady nové vlny protekcionismu, Deloitte, 2018.](#)

⁵ [Praktické dopady Brexitu: Jak odchod Velké Británie z EU pocítí ČR, Deloitte, 2019.](#)

⁶ [Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace k návrhu zákona o dani z digitálních služeb.](#)

Obr. 3.1 Relativní negativní dopady odvetných opatření USA na tržby v českých odvětvích (v %)

Obr. 3.2 Negativní dopady odvetných opatření USA na zaměstnanost v českých odvětvích (osoby)

Zdroj: Deloitte

Použité zdroje

Analýza dopadů odchodu Velké Británie z EU, Deloitte, 2019.

Česká národní banka.

Český statistický úřad.

Dopady nové vlny protekcionismu, Deloitte, 2018.

Macroeconomic Consequences of Tariffs, IMF, 2019.

USA a zavedení tarifů na dovoz oceli a hliníku- Dopady nové vlny protekcionismu, Deloitte, 2018.

World Input-Output Tables.

Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace k návrhu zákona o dani z digitálních služeb.

Deloitte.

Deloitte označuje jednu či více společností Deloitte Touche Tohmatsu Limited, britské privátní společnosti s ručením omezeným zárukou („DTTL“), síť jejích členských firem a jejich spřízněných subjektů. Společnost DTTL a každá z jejích členských firem představuje samostatný a nezávislý právní subjekt. Společnost DTTL (rovněž označovaná jako „Deloitte Global“) služby klientům neposkytuje. Více informací o naší globální síti členských firem je uvedeno na adrese www.deloitte.com/cz/onas.

Společnost Deloitte poskytuje služby v oblasti auditu, poradenství, právního a finančního poradenství, poradenství v oblasti rizik a daní a související služby klientům v celé řadě odvětví veřejného a soukromého sektoru. Díky globálně propojené síti členských firem ve více než 150 zemích a teritoriích má společnost Deloitte světové možnosti a poznatky a poskytuje svým klientům, mezi něž patří čtyři z pěti společností figurujících v žebříčku Fortune Global 500®, vysoce kvalitní služby v oblastech, ve kterých klienti řeší své nejkompexnější podnikatelské výzvy. Chcete-li se dozvědět více o způsobu, jakým zhruba 245 000 odborníků dělá to, co má pro klienty smysl, kontaktujte nás prostřednictvím sociálních sítí Facebook, LinkedIn či Twitter.

Společnost Deloitte ve střední Evropě je regionální organizací subjektů sdružených ve společnosti Deloitte Central Europe Holdings Limited, která je členskou firmou sdružení Deloitte Touche Tohmatsu Limited ve střední Evropě. Odborné služby poskytují dceřiné a přidružené podniky společnosti Deloitte Central Europe Holdings Limited, které jsou samostatnými a nezávislými právními subjekty. Dceřiné a přidružené podniky společnosti Deloitte Central Europe Holdings Limited patří ve středoevropském regionu k předním firmám poskytujícím služby prostřednictvím více než 6 000 zaměstnanců ze 44 pracovišť v 18 zemích.

Tato publikace obsahuje pouze obecné informace a společnost Deloitte Touche Tohmatsu Limited ani žádná z jejích členských firem či jejich spřízněných podniků (souhrnně „síť společností Deloitte“) jejím prostřednictvím neposkytuje odborné rady a služby. Přijetí jakéhokoli rozhodnutí či jednání, které může mít dopad na Vaše finance či podnik, byste měli konzultovat s kvalifikovaným odborným poradcem. Žádný subjekt v rámci sítě společností Deloitte nenese odpovědnost za ztráty vzniklé jakýmkoli osobám v důsledku použití této komunikace.